

PRVNÍ PRAŽSKÝ MRAKODRAP

postavili dobrovolní hasiči

Skládali se na něj podobně jako kdysi lidé na Národní divadlo. A stejně jako do zlaté kapličky také na jeho stavbu posílali hasiči základní kameny. Své sídlo si postavili převážně z vlastních prostředků a jsou na ně dodnes náležitě hrdí.

Hasičský dům na rohu ulic Blanická a Římská

Dobrovolní hasiči, sdružení v České zemské hasičské jednotě, byli prvním spolkem po roce 1918, který si postavil své sídlo. Předběhla je pouze Česká obec sokolská, která si od pražské obce koupila a zrekonstruovala poničený Michnovský palác na Malé Straně již v roce 1921. Hasiči začali se stavbou svého vysněného domu v roce 1926. Od počátku však museli překonávat nejednu překážku.

Těžké začátky

Pojďme nejprve stručně nahlédnout do historie dobrovolných hasičů neboli požárníků – v různých etapách se používal víc ten či onen výraz. Již v polovině 19. století se v Zákupích na Českolipsku vytvořil první spolek dobrovolných hasičů, který byl složen převážně z německých obyvatel města.

První ryze český sbor vznikl ve Velvarech v roce 1864. V roce 1857 se podařilo také v Praze založit šedesátiletý dobrovolný záchranný sbor, který vypomáhal nejen při požárech, ale i při jiných živelních pohromách. Téměř souběžně s dobrovolnými hasiči vznikaly první profesionální hasičské jednotky (do té doby se v metropoli hašením požárů zabývali metaři).

Dalším mezníkem se stal rok 1872, kdy byla zavedena čeština jako velicí jazyk, přičemž se ukázalo, že hasičům vlastně chybí české povelové názvosloví. To pomohl vymyslet zakladatel Sokola, doktor Miroslav Tyrš, s myšlenkou „Kdo hasič, ten sokol!“

Sbírka na výstavbu

Po vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918 získali profesionální hasiči moderní vybavení a v roce 1926 se přestěhovali ze svého původního sídla ve staroměstském Obecním dvoře na Nové Město do Sokolské ulice 62, kde mají svoji

Foto archiv autorů

Bohumír Křečan, předseda stavebního výboru Hasičského domu

Průvod hasičů 28. září 1926 při slavnostní pokládání základního kamene

Průvodní dopis od příbramských hasičů k zahájení stavby

Ivo Havlík napsal o Hasičském domě knihu

Pamětné kameny v Hasičském domě

výjezdovou stanicí dodnes. A jak na tom byli dobrovolní hasiči? Ti se sdružili do České zemské hasičské jednoty a České ústřední jednoty hasičské markrabství Moravského a vévodství Slezského.

Česká jednota měla k dispozici nevelkou kancelář na Vinohradech v Rubešově ulici 17, brzy proto začala usilovat o vybudování reprezentativního sídla. V roce 1925 zakoupila o 600 metrů dál dosud nezastavěnou parcelu na bývalém Seidlově poli. Vedení jednoty vyvolalo ve svých členech obrovské nadšení, a tak se začalo se sbírkou, která připomínala vlasteneckou sbírku na postavení Národního divadla.

Základní kameny

V roce 2005 sepsal publicista Ivo Havlík knihu, kterou věnoval právě tématu Hasičského domu. „Bydlel jsem tam v přízemním bytě s okny do dvora deset let a v roce 2002 jsem na knize začal pracovat. Hasičské vydavatelství a nakladatelství Fire Edit ji chtělo vydat pro delegáty III. sjezdu Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, který se konal v roce 2005 v Klatovech. Na poslední chvíli před tiskem v pardubické tiskárně jsem zjistil, že na zámku v Příbyslavi jsou archivovány nákladní listy železnice.

Ty papírově doprovázely přepravu kamenů pro Hasičský dům do Prahy, a také silně vlastenecké průvodní kaligraficky psané dopisy z míst, odkud byly kameny vylomeny. Okamžitě jsem volal do tiskárny, ať rotačku nespouští, během čtyř týdnů jsem objel všechna rodná místa kamenů a původně útlá brožura se rozrostla na zajímavou knihu,” vzpomíná Havlík.

Základní kameny lze vidět ve vstupní hale ve vchodu z Římské ulice. Byla to velká →

Vojta Mertan alias Kašpárek

Ljuba Hermanová byla hvězdou Malé operety.

Josef Skupa s manželkou Jiřinou během představení

Do Hasičského domu se po léta chodilo na Spejbla a Hurvínka

událost, když je v úterý 28. října 1926 přivážely povozy na Vinohrady a Prahou šel slavnostní průvod hasičů. Ve zdi domu je jich zabudováno devětačtyřicet, podle železničních dokladů jich však bylo čtyřiapadesát. Havlík soudí, že pět kamenů se při manipulaci a zazdívání rozlomilo.

Kanceláře i luxusní byty

Stavba Hasičského domu byla velkorysá a sami představitelé České zemské hasičské jednoty si úplně neuvědomovali, do jakého rizika jdou. Plánovaná částka, za níž měla být pořízena, se v průběhu stavby začala navyšovat, až se vyšplhala z 6,5 milionu korun na 17 milionů. Ze svých osobních prostředků na ni přispěl 25 000 korunami prezident T. G. Masaryk, 50 000 korun věnovalo ministerstvo vnitra a 100 000 korun Hasičská vzájemná pojišťovna.

Stavba na rohu ulic Římská a Blanická podle projektu architektů Tomáše Pražáka a Pavla Moravce byla založena na břidlicové skále, měla základy z napěchovaného beto-

nu, železobetonovou konstrukci a cihelné zdivo. Dominuje jí osmipatrová věž jako symbol hasičských zbrojnic, pod níž je hlavní budova o dvou suterénech, přízemí, pět patrech a podkroví.

Od počátku se počítalo s projekčním a divadelním sálem, restaurací a obchody. První patro bylo určeno kancelářím hasičského spolku a pojišťovny. Od druhého patra byly vybudovány velkometrážní luxusní byty, určené k pronájmu. Tři převyšující věžovitá podlaží svého času sloužila jako noclehárny přespolních cvičenců a návštěvníků hasičských škol a kurzů, byla tu i konferenční hala a zasedací místnosti. Přímo na dvoře se mohla provádět hasičská cvičení. Dům byl slavnostně otevřen v neděli 8. září 1929 za velké účasti hasičů a veřejnosti.

Spejbl a Hurvínk

Zajímavé jsou proměny využití jeho nebytových prostor. V suterénním sále nejprve vzniklo Varieté-Bio s možností uvádění filmů, ale také artistických, eskamotérských, kaba-

retních a hudebních programů. V letech 1930–1935 patřil sál Malé operetě s hvězdami Ellou Šárkovou, Ljubou Hermanovou, Františkem Fandou Mrázkem či Valentinem Šindlerem a pro děti tu vystupoval tehdy velmi populární Kašpárek Vojta Merten. V lednu 1937 lidovou operetu vystřídal kino Tatra.

Již za války tu od října do listopadu 1942 pohostinsky vystupovala zájezdová skupina Josefa Skupy a po válce se biograf upravil na Divadlo Spejbla a Hurvínka. Skupa se sem dokonce v 50. letech nastěhoval do jednoho z bytů. V neděli 6. ledna 1957 ho právě v Římské postihla mrtvice a dva dny po převozu do Státního sanatoria zemřel. Za Spejblem a Hurvínkem a jejich dalšími loutkovými kamarády se sem chodilo až do roku 1994. Rok nato je nahradilo Divadlo U Hasičů.

Tragédie ve věži

Celý objekt prošel nečekaným testem odolnosti během amerického náletu na Prahu 14. února 1945, kdy dopadla jedna z tříštivých pum těsně k rohu věže a způsobila tam hluboký kráter. Výbuchem byla zničena všechna průčelní okna, rozmetáno zařízení kanceláří, vytrhány dveře, pobořeny příčky. Druhá puma spadla na budovu poblíž věže, poškodila několik místností a ohrozila vršek věže. Řada zaměstnanců byla zraněna. Tehdy se ukázalo, že byl dům stavěn poctivě a důkladně, protože odolal i tak drastickým zásahům.

Ivo Havlík prozrazuje i jeden smutný příběh z nedávné minulosti: „Dlouhé roky v Hasičském domě pracovala nevidomá telefonistka, která bydlela v posledním poschodí. Když jsem v neděli v noci dělal závěrečné korektury knihy, vyrušila mě ohromná rána, jako by z výšky spadl dolů těžký žok.

Byl jsem zaujat korekturou a nevyšel se podívat, co se stalo. Ráno jsem se dověděl, že telefonistka vypadla z okna svého bytu, samého vrcholu prvního pražského mrakodrapu.“ Tak se alespoň Hasičskému domu díky jeho výšce říkalo za první republiky.

Jeho vlastníkem je Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, které je dnes nejpočetnějším spolkem v zemi. V 7651 sborech dobrovolných hasičů eviduje téměř 365 000 členů a v jejich čele od loňského roku poprvé v historii stojí žena – Monika Němečková. Její kancelář zdobí obraz Hasičského domu od neznámého autora, který Ivo Havlík našel čirou náhodou v kotelně a dal ho odborně zrestaurovat.

Blanka Kovaříková